

Protokol o průzkumu škod

Datum a čas výskytu tornáda: 28.5.1958, cca 13 UTC (15 SELČ)

Meteorologická situace: Nad naším územím se zjevně od 27. května vlnila studená fronta, která teplotně rozdělovala území Čech a Moravy. Dne 28. května teplota v západní části dnešní ČR dosahovala okolo 20 °C, zatímco v oblasti jižní Moravy se pohybovala okolo 25 - 30 °C.

V oblasti Vysočiny je pak v odpoledních hodinách patrná oblast výrazné sbíhavosti proudění směrem k severu, zatímco za frontou proudil vzduch od západu. Zde patrně začaly vznikat i první bouřky, z nichž minimálně jedna byla supercelárního charakteru. V podvečer se konvektivní činnost přesunula dále na východ Moravy. Odhadované hodnoty MU CAPE byly v oblasti okolo 1000 J/kg, DLS se pravděpodobně mohl pohybovat okolo 20-25 m/s, LLS dle odhadu 10-15 m/s (časy před událostí ukazují výrazně vyšší hodnoty). V oblasti výskytu je dále patrná výrazná oblast relativní vorticity v nízké hladině.

Popis události: Událost byla řešena retrospektivně na základě kronik, novinových článků, fotografické dokumentace a dobových leteckých snímků, z nichž část pochází z období cca 10 dní po události a zbytek o rok později. Polomy kopírující dráhu tornád, čímž jsou tak zcela zřetelné a dobře rozeznatelné od polomů z těžby dřeva.

První dráha začíná 2 km východně od obce Kněžice, několik metrů za silnicí č. 405 a pokračuje lesem v lehce kopcovité oblasti severně od obce Radonín směrem k obci Bransouze. Začátek dráhy ukazuje na postupně zvětšující se dotyky s několikametrovým rozestupem až do konzistentního pruhu na kopci. S přeměnou terénu pak menší mezery v dráze. Největší šířka dosahuje okolo 150 m na kopci severně od obce Radonín. Délka dráhy s jasným výskytem polomu je 4,2 km. Kurz dráhy tornáda je 240°. Vzhledem k rozsahu poškození odpovídá intenzitě **IF1**. Za obcí Bransouze se i přes výskyt lesa již jakýkoliv znak působení tornáda nevyskytuje.

Druhá dráha začíná cca 1,5 km JJV od obce Kamenice, konkrétněji pár metrů východně od nynější Urbánkovy samoty. Zde je vidět opět několik menších zřetelných polomů, které se pomalu zintenzivňují. Konzistentní dotyk nastává cca 700 m východně od osady Brodce. Postup je spíše na SSV (kurz cca 24 °) ale v lese mění na více východní směr. Polom je zde obloukový. Poté postupuje kurzem cca 56 ° ve směru Chlum, kde z části zasahuje osadu Benešov. Hlavní intenzita však jde přes les na kopci JV od této osady. Zde také dochází k největší šířce pásu (cca 250 m). Za kopcem je úžlabina, kde škody patrné nejsou. V samotném Měříně je pak poškozeno několik stavení, včetně sokolovny (dnes KD). Zde pás škod končí. Intenzita na základě rozsahu škod odhadnuta na **IF1,5**.

Mezi druhou a třetí dráhou se nachází několik menších oblastí s lesním porostem bez poškození. Dále se zde nachází i obec Blížkov, která žádné poškození nehlásila. Proto usuzujeme jako výskyt třetího vyprodukovaného tornáda. Mezi oblastmi 2. a 3. doteku je rozdíl cca 2 km.

Třetí dráha začíná přibližně 1 km východně od obce Dědkov. Jedná se o kopec s lesním porostem. Odtud postupovalo tornádo kurzem cca 30 ° k obci Zadní Zhořec, kde dochází k výraznému rozšíření pásu. Za obcí Zadní Zhořec prochází v pásu širokém cca 700 m lesem k osadě Zahradiště, který velmi výrazně devastuje. Vzhledem k šířce a poskládání jednotlivých stromů v polomu lze usuzovat na možnost výskytu sekundárních savých vírů, o čemž se zmiňuje i tehdejší kronikář Ostrova and Oslavou, který popisuje hlavní vír a dva další, které se v něm točily. Samotné Zahradiště bylo intenzivně zasaženo. Strhány byly střechy většiny budov a stromy z velké části vyrvány i s kořeny.

Protokol o průzkumu škod

Tornádo poté přes pole postupovalo na obec Radostín, kde je z leteckého pohledu vidno poškození několika stavení (chybí střechy) a vyvrácené stromy v obci. Provázanost dráhy od Zahradiště prokazuje popadané stromoví. Další postup je zřetelný severovýchodním směrem k jižní části obce Ostrov nad Oslavou, podél dnešní silnice č. 354. Mezi obcemi Radostín a Ostrov se nacházel pás lesa, zvaný Boroviny, v němž je zcela patrný výsek, který je v souladu s dráhou tornáda. Že jde o výsek v souvislosti s jevem popisují i veškeré výpovědi pamětníků. Tornádo v souvislém pásu pokračovalo jižně od zastavěné oblasti Ostrova, jižně od Obyčtova, kde bylo poškozeno stavení JZD, k západní části obce Hodíškov. Zde jsou opět zcela jasně viditelné výseky, zejména u obce Hodíškov, kde v západní oblasti bylo poškozeno cca 6 domů.

Zde je v místním zpravodaji opět popisován velký vír, němž se točilo více dalších. Šíře škod je uváděna jako proměnlivá (cca 200-400 m). Dle retrospektivního měření je ale pás v jedné oblasti okolo 600 m. Tyto záznamy opět svědčí o výskytu multivortexu. Tornádo poté přechází přes rybníky směrem k Novému Městu na Moravě, konkrétně prochází mezi obcemi Petrovice a Nová Ves. Tornádo pokračuje trasou přes tzv. Horní dvůr, kde se nachází hotel a kopíruje jihovýchodní hranici obce, kde působí škody v okrajových částech, např. Ulice Jánská. Zničen skokanský můstek. Další postup je mezi obcemi N. M. Na Moravě a obcí Olešná, kde podél silnice byly polámaný skoro všechny stromy, vyvráceny i staleté lípy. Poté trasa tornáda zasahuje obec Pohledec, kde je jsou hlášeny škody na staveních.

Za obcí Pohledec dochází k přerušení dráhy a tím zjevnému zeslábnutí a zániku tornáda.

Závěr: Čas a dráha postupu odpovídá vzniku supercelární konvektivní buňky, jež během svého postupu vyprodukovala nejpravděpodobněji 3 tornáda. Tornáda jsou jednoznačně prokazatelná jak z charakteru škod, jejich ohraničení z leteckého pohledu, soustavné dráhy postupu, ale i více svědeckých výpovědí a kronikářských zápisů, které se nezávisle na sobě shodují v popisu jevu odpovídající tornádu, případně i sekundárním savým vírum. Dráha postupu supercelární buňky odpovídá synoptické situaci z datové sady ERA5.

Tornádo	Zasažená oblast	Dráha	Intenzita
Tornádo 1	Kněžice - Bransouze	4,2 km	IF1
Tornádo 2	Kamenice - Měříň	9 km	IF1,5
Tornádo 3	Dědkov - Pohledec	22 km	IF3

Zpracoval: Robin Duspara – Czech Thunderstorm Research Association , z. s.